

ILÚZIA ROVNOSTÁRSTVA VO VYŠEHRADĚ? GENÉZA NAJVYŠŠÍCH PRÍJMOV KRAJÍN V4

JAKUB SZABÓ¹

Is Egalitarianism an Illusion in the Visegrad? Genesis of Top Incomes in the V4 Countries

***Abstract:** During the last couple of decades, various pundits proved the income inequality is on the rise. The United States, Russia, Brazil, even countries of the Western Europe are tackling the levels of inequality previously known only before the WWI. Long tradition of the inequality research built its base with the analyses of the top incomes (Kuznets, Piketty, Saez, Atkinson). This article aims to assess the evolution of the top incomes (P90, P99) in four countries forming so called the Visegrad Group between the years 1992 and 2017. The article is organized as follows: (1) Firstly, we introduce the reader into the basics of top income research. (2) Secondly, we explain the data, series we used and associated methodology while delimiting three minor partial goals. (3) Lastly, we present our findings, the series we constructed and we assess the evolution of the top incomes in Slovakia, the Czech Republic, Poland, and Hungary. The contribution of the articles is threefold: (1) We provide coherent top incomes series for Slovakia based on P90 and P99 fractiles. (2) Next, we uniquely compare the evolution of top incomes in all V4 countries. (3) Lastly, we put our findings into the global comparison with developed and emerging countries like the United States, Russia, China, Denmark, and Sweden to answer whether the V4 region really is the emblem of equality or this notion is just an illusion.*

Key words: Top Incomes, Poland, Hungary, Czech Republic, Slovakia, V4, P90, P99

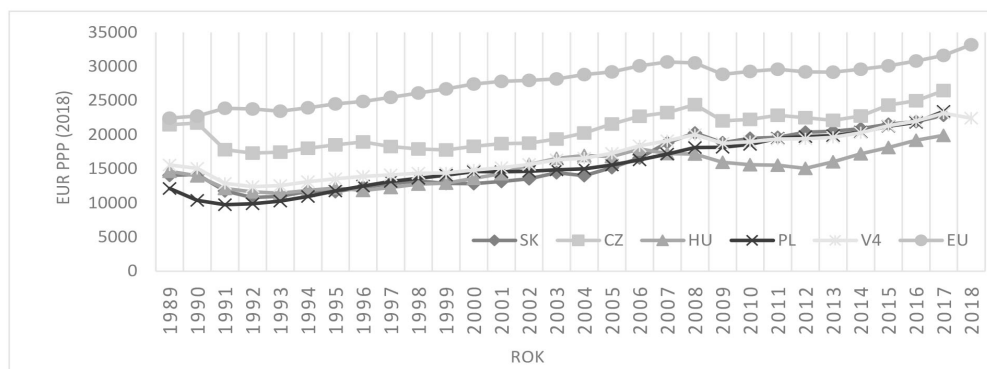
JEL Classification: I31, N34, P24

¹ Ing. Jakub Szabó, Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská republika,
e-mail: jakub.szabo@euba.sk

1 Úvod

Aj napriek určitým diskrepanciám, región strednej a východnej Európy (CEE) zastrešujúci v našom prípade primárne krajiny Vyšehradskej skupiny (Slovenská republika, SK; Česko, CZ; Poľsko, PL; Maďarsko, HU; V4), pôsobí z hospodárskeho hľadiska relatívne homogénne. Pri pohľade na ekonomický vývoj spomínaných krajín od pádu železnej opony registrujeme podobnú trajektóriu vo všetkých štyroch prípadoch (graf č. 1). S výnimkou Českej republiky ako „najbohatšej“ krajiny tohto geografického priestoru sú Poľsko a Slovensko na približne rovnakej úrovni, so zanedbateľným zaostávaním Maďarska.

Graf č. 1: Národný príjem p/c krajín V4 a priemeru EÚ, 1989 – 2018

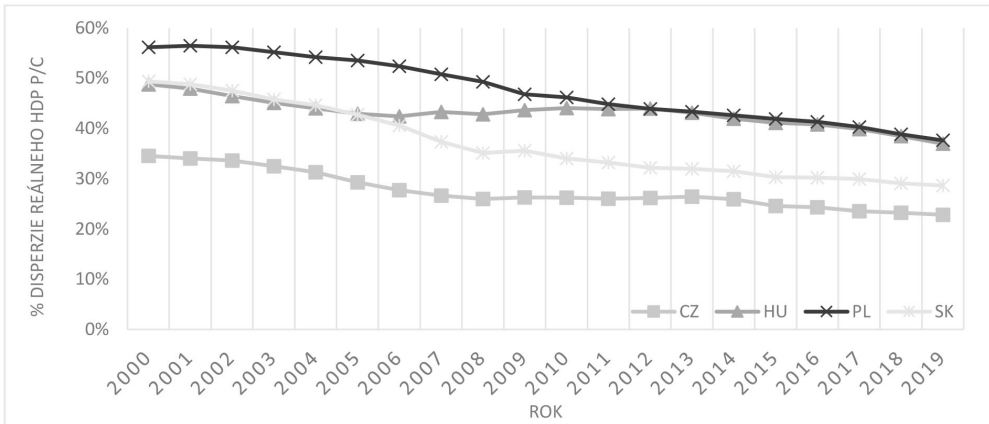

Poznámka: NI sa vypočítal ako HDP – spotreba fixného kapitálu (kapitálové opotrebenie) + čistý zahraničný príjem (NFI). Táto účtovná veličina je smerodajnejšia než HDP, keďže nekomponuje do celkového bohatstva opotrebenie kapitálových zásob ani časť zahraničného produktu smerujúcu zahraničným vlastníkom kapitálu. Hodnota zodpovedajúca V4 predstavuje priemer hodnôt všetkých štyroch krajín (nevážený). NI p/c v EUR PPP (2018).

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov *World Inequality Database (WID)*.

Vyjadrenie jednoduchého priemeru hodnôt národného príjmu (NI) p/c krajín V4 (graf č. 1) napovedá o raste hospodárskej úrovni týchto krajín voči priemeru Európskej únie (EÚ). Prvoplánový pohľad na klesajúcu disperziu reálneho HDP p/c v čase (graf č. 2) je dôkazom o rastúcej (sigma) konvergencii krajín V4 voči priemeru EÚ, hoci môžeme v posledných rokoch pozorovať relatívny pokles tempa reálnej konvergencie, a to v nadväznosti na pokrízové obdobie (2008 – 2009) a neskôr na európsku „dlhovú“ krízu (2010 – 2012).

Graf č. 2: Sigma konvergencia reálneho HDP p/ckrajín V4 voči priemeru EÚ, 2000 – 2019

Poznámka: Sigma (σ) konvergencia vyjadrená ako % disperzie reálneho HDP per capita krajín V4 od reálneho HDP p/c Európskej únie, kde $EU28=100$ počas obdobia 2000 – 2019.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu.

Grafické zobrazenie rastúcej hospodárskej úrovne krajín V4, ako aj znižujúca sa ekonomická disperzia medzi krajinami Vyšehrada a priemerom EÚ predurčujú tieto post-socialistické krajiny k prebratiu „senilných chorôb“ západných liberálnych demokracií (Revelli, 2017). Jedným z najväčších neduhov vyspelých ekonomík v súčasnosti sú bezpochyby narastajúce disparity v spoločnosti – príjmové nerovnosti.

Štruktúra článku je nasledovná. Po predstavení základných kontúr výskumu koncentrácie príjmov v druhej kapitole, prechádzame v nasledujúcej časti k detailnému stanoveniu výskumného cieľa, popísaniu použitých dát a vhodne zvolenej metodiky. Vo štvrtej kapitole prezentujeme zozbierané a upravené časové rady pre vývoj podielu 1 % a 10 % najbohatších daňových jednotiek na NI v kontexte krajín V4, pričom daný vývoj porovnáme aj v medzinárodnom meradle s krajinami všeobecne považovanými za menej egalitárne (Spojené štáty americké a Ruská federácia), ako aj s krajinami prezentovanými ako etalóny príjmovej rovnosti (Dánsko, Švédsko).

2 Výskum v oblasti nerovnosti a koncentrácie príjmov

Ako sme si v náznakoch ukázali, akcelerácia ekonomického vývoja krajín CEE bezpochyby prebieha, otázkou je, akým spôsobom je novovybudovaná bohatstvo distribuované medzi čo najširšie spektrum spoločnosti. Príjmová nerovnosť je historicky záležitosťou intuície a subjektívnych predstáv o spoločnosti, rigorózný výskum vývoja distribúcie príjmov je relatívne neprebádaný. Ako poznamenáva francúzsky ekonóm Piketty na začiatku svojho diela, „*intelektuálny a politický diškurz o rozdelení bohatstva sa oddávna vyznačuje nadbytkom predsudkov a nedostatkom faktov*“ (Piketty, 2015a). Hoc sa môžu zdať už Marxove ambiciózne hypotézy v mnohom pravdivé, faktom je, že či už išlo o Malthousa alebo spomínaného nemeckého filozofa, literárny talent v mnohom zatienil empirické znalosti o distribúcii príjmov a bohatstva.

Tektonický prelom v otázke ekonómie nerovnosti zaznamenalo až zostavenie historických časových radov o rozdelení NI v USA medzi rokmi 1913 – 1948 prezidentom Americkéj ekonomickej asociácie Kuznetsom (1953). Americký ekonóm ukrajinského pôvodu vymedzil primárne zdroje skúmania príjmovej nerovnosti, ktoré zostali v jadre empirického výskumu dodnes – odhad NI z národných účtov a dáta o daniach z príjmu. V tomto kontexte je nevyhnutné poznamenať, že ani jeden zo spomínaných prameňov nie je dostatočný. Genéza zavádzania dane z príjmu bola komplikovaná, často sprevádzaná revolúciami a odporom elít (Piketty, 2018). Aj výskum Kuznetsa bol obmedzený zavedením federálnej dane z príjmu v USA až od roku 1913. Odhliadnuc od nedostatočnosti primárnych zdrojov posolstvo jeho výskumu bolo jednoznačné, príjmová stratifikácia s rastom ekonomickej úrovne štátov klesá. *Kuznetsova krivka* dominovala diškurzu s ohľadom na rozdeľovanie zdrojov z ekonomického rastu do 80. rokov minulého storočia (Milanovic, 2016). Nepristúpili by sme k označeniu tejto hypotézy ako machiavelistického „*výplodu studenej vojny*“ (Piketty, 2015a), avšak pravdou je, že Kuznets sa netajil intenciou optimistickejšieho scenára vychádzajúceho z ambície udržať „*menej rozvinuté krajiny v orbite slobodného sveta*“ (Kuznets, 1954). Odhliadnuc od nezasadenia zistených časových radov s ohľadom na rozdelenie bohatstva a príjmov v spoločnosti do dlhodobého kontextu Kuznetsove metódy skúmania nerovností zadefinovali rámec ich skúmania dodnes.

Distribúcia NI z národných účtov podľa údajov z dane z príjmu bola Kuznetsom priblížená prostredníctvom Paretovej (log-lineárnej) interpolácie (Kuznets, 1953), ktorá bola talianskym ekonómom predstavená už ku koncu devätná-

steho storočia (Pareto, 1896). Neskôr danú metódu na analýzu disperzie príjmov využili Feenberg a Poterba (1992) a v pozmenenej forme konštantného Paretovho koeficientu Pikety (2001) a Piketty a Saez (2003). Práve v kontexte Pikettyho prác na prelome tisícročí začína výskum v oblasti distribúcie príjmov prekvítať. Samozrejme, už práce britského ekonóma Atkinsona od 60. rokov minulého storočia boli viac ako prelomové (Atkinson a Harison, 1978; Atkinson, 1999; Atkinson, 2015), širšiu akademickú pozornosť avšak získala až spolupráca Pikettyho a Atkinsona (Piketty a Atkinson, 2007; Atkinsona Piketty, 2010; Atkinson, Piketty a Saez, 2011).

Spomínané práce Pikettyho, Atkinsona a Saeza, neskôr aj v spolupráci s Alvaredom (Alvaredo et al., 2013) a inými renomovanými akademikmi (napr. Zucman, Garbinti, Goupille-Lebret, Blanchet, Novokmet), vymedzili súčasnú podobu výskumu nerovností v podobe etablovania *Svetovej databázy nerovností* (World Inequality Database, 2020a; WID). Prelomovosť prác WID nespočíva výlučne v kreovaní priekopníckych spôsobov analýz vývoja distribúcie príjmov, autori totižto do veľkej miery nadväzujú na novátorské metódy Kuznetsa z 50. rokov (dáta z daňových príjmov, národné účty, Paretove interpolačné techniky), prelomový je rozsah zozbieraných historických dát a komparácia dlhodobých časových radov naprieč storočiami, regiónmi a krajinami. Výsledkom spoločného úsilia vyše 100 akademikov bola publikácia *Svetového reportu nerovností* (Alvaredo et al., 2018) o vývoji príjmovej a majetkovej nerovnosti vo svete.

Záujem širšej verejnosti o výskum v oblasti ekonomie nerovnosti, konkrétne najvyšších príjmov, bol vzbudený publikovaním knihy francúzskeho ekonóma Pikettyho (Piketty, 2015a). Detailný, v určitom zmysle nadmieru frankocentrický pohľad na vývoj príjmovej a majetkovej nerovnosti mal za cieľ verejnosti preukázať, že predikcie *Kuznetsovej krivky* sú prinajlepšom optimistické a vnútorné mechanizmy súčasného nastavenie trhovej ekonomiky nemajú inherentnú tendenciu k spontánnemu znižovaniu nerovností. V Pikettyho prístupe možno kritizovať mnoho aspektov. Od naivnej ambície skĺbiť prístupnosť diela širokej verejnosti a zároveň snahy nerezignovať na „odbornú komunitu“ (vid' absurdnosť tzv. zákonov kapitalizmu), až po spomínaný nadmieru frankocentrický pohľad, parížsky ekonóm dramatickým spôsobom zviditeľnil otázku distribúcie príjmov a majetku. Aura Pikettyho chlapov, parafrázujúc známu skupinu čilských poradcov školených pod Friedmanom v Chicagu, nie je skúpa na ambície ani v oblasti verejnej politiky (Piketty, 2018), čím pridáva výskumu v rámci vývoja distribúcie príjmov novú dimenziu. V tomto

kontexte bude zaujímavé pozorovať prijatie ešte rozsiahlejšieho Pikettyho aktuálneho diela, *Capital and Ideology* (Piketty, 2020), zameraného na výskum širšieho spektra nerovností (politické, sociálne, environmentálne, triedne atď.) odbornou verejnosťou, keďže nevyšímať si „Nobelove“ ambície tohto ekonóma je skoro nemožné. Do akej miery sa podarí Pikettymu stať sa Rawlsom ekonómie je nateraz otázne (Varoufakis, 2014), pre našu prácu je kľúčový jeho metodologický prínos k otázke historického skúmania evolúcie najvyšších príjmov. Hlavným posolstvom „Pikettyho skupiny“ je presvedčenie, že rôzne historicky sa vyskytujúce režimy nerovností nie sú nevyhnutnosťou, ale výsledkom politických, ideologických a inštitucionálnych nastavení spoločnosti (Piketty, 2020).

Analýza najvyšších príjmov je v tomto článku zameraná primárne na krajiny V4. Je dôležité poznamenať, že vývoj najvyšších príjmov bol skupinou okolo WID detailnejšie preskúmaný iba pre Česko, Poľsko a Maďarsko. V prípade Českej republiky evidujeme prácu Novokmeta (2018), dlhodobý vývoj nerovností Poľska sprostredkovali Bukowski a Novokmet (2019), zatiaľ čo zozbierané údaje o Maďarsku nájdeme v práci Mavridisa a Mosbergera (2017). V kontexte Slovenska podobne detailná analýza absentuje. Zároveň absentuje aj komplexný komparatívny pohľad na krajiny V4 z pohľadu najvyšších príjmov. Ambíciou tohto príspevku je tento nedostatok reflektovať.

3 Ciele, dáta a metodika

Tento príspevok reflektuje snahu preskúmať vývoj najvyšších príjmov v podmienkach krajín V4. Ako hlavný cieľ definujeme „*preskúmanie vývoja najvyššieho príjmového percentilu P99 a decilu P90 na NI krajín Vyšehradu od začiatku transformácie po súčasnosť*“. Pre potreby naplnenia hlavného cieľa boli stanovené tri parciálne ciele: (1) zostavenie chýbajúcich časových radov najvyšších príjmov pre Slovenskú republiku, (2) harmonizovať časové rady pre Česko, Poľsko, Maďarsko a Slovensko podľa unifikovanej šablóny DINA (WID) pre potreby regionálnej komparácie a (3) v neposlednom rade podrobiť zozbierané údaje medzinárodnému porovnaniu pre získanie medzinárodného pohľadu na problematiku.

Nadväzujúc na metodológiu využitú v prelomovej práci Kuznetsa (1953), neskôr spopularizovanej Pikettym (2001), Pikettym a Saezom (2003) a v prvom rade Pikettym a Atkinsonom (2007), využijeme dáta založené na daňových

príjmov a prislúchajúcich odhadoch NI z národných účtov. Daňové príjmy sú vo väčšine prípadov vo forme tabuliek organizovaných podľa príjmového rozmedzia, obsahujúce počet daňových jednotiek prislúchajúcich k danému príjmovému rozmedziu. Príkladom môže byť napr. výsek zo Štatistik českej dane z príjmu fyzických osôb (2018), kde prislúchalo v zdaňovacom roku 2018 daňových poplatníkov do rozmedzia 450 tis. až 500 tisíc Kč až 93 266, do rozmedzia 500 tis. až 550 tisíc Kč 85 141 atď. Dané intervaly avšak neprislúchajú k percentu populácie, ktorá nás zaujíma. Pre potreby odhadu vrchného percentilu P99 a decilu P90 je nevyhnutné využiť metódu interpolácie, ak je naším záujmom prepracovať sa k percentuálnym podielom na NI. Pre tieto potreby využijeme znalosti s ohľadom na vlastnosti Paretovho rozdelenia pre najvyššie príjmy. Vo všeobecnosti usudzujeme, že horná časť príjmového rozdelenia je (približne) vo forme Paretovho rozdelenia $F(y)$. Podiel populácie (daňových jednotiek) s príjmom nad y vyjadríme nasledovne:

$$1 - F(y) = \left(\frac{k}{y}\right)^\alpha, \quad (k > 0, \alpha > 1),$$

kde k a α sú parametre, pričom parameter α sa nazýva *štandardný Pareto-Lorenz koeficient*. Prislúchajúca funkcia hustoty je definovaná ako:

$$f(y_i) = \alpha k^\alpha / y^{(1+\alpha)}$$

Základnou vlastnosťou Paretovho rozdelenia, kľúčovou pre našu analýzu, je branie podielu medzi priemerným príjmom $y^*(y)$ nad stanoveným prahom y ako nezávislú premennú od príjmového rozmedzia a zároveň ako konštantu. Znázorniť si to môžeme nasledovne:

$$y^*(y)/y = \beta,$$

$$\text{kde } \beta = \alpha / (\alpha - 1)$$

Tento podiel, ktorý označujeme β , sa vo všeobecnosti nazýva *inverzný Paretov koeficient* (Atkinson, Piketty a Saez, 2011). V prípade ak je $\beta=3$, tak je priemerný príjem daňovej jednotky s príjmom nad prahom väčším ako 10 000€ trojnásobok (30 000€). Čím je *inverzný Paretov koeficient* vyšší, tým je vrchný koniec distribúcie hrubší (väčší podiel vrchných príjmov na NI).

Pre potreby odhadu vrchných príjmov, v našom kontexte percentilu P99 a decilu P90, budeme vychádzať práve z predpokladu *inverzného Paretovho koeficientu* ako konštanty. Podľa Pikettyho (2001, príloha B) predpokladáme, že máme zoradené údaje o príjmoch, napr. zo spomínaných daňových tabuliek,

v podobe príjmových tried: $[s_1; s_2], \dots, [s_i; s_{i+1}], \dots, [s_p; +\infty]$. N_i je následne počet osôb, daňových jednotiek nad 20 rokov, medzi s_i a s_{i+1} pri celkovej populácii N^* . N_i^* je celkový počet osôb nad s_i ; $N_i^* = N_i + N_{i+1} + \dots + N_p$. Y_i zodpovedá celkovému príjmu medzi s_i a s_{i+1} . Podiel p_i vyjadruje podiel populácie nad s_i na celkovej populácii N^* . Potom $y_i = (Y_i + \dots + Y_p) / N_i^*$, je podiel celkového príjmu nad s_i a celkového počtu osôb nad danou hranicou. Ak vydelíme y_i dolnou hranicou s_i , dopracujeme sa k inverznému Paretovmu koeficientu β ako aj k *Pareto-Lorenz koeficientu*:

$$\beta = y_i / s_i,$$

$$\alpha = \beta / (\beta - 1)$$

Parameter k je následne podľa Pikettyho (2001) možné vypočítať nasledovne:

$$k = s_i p_i^{1/\alpha}$$

Pri odhade percentilu P99 a decilu P90 vyberieme (s_i, p_i) a (s_{i+1}, p_{i+1}) , kde $p_{i+1} < 1\% < p_i$ pre percentil P99 a $p_{i+1} < 10\% < p_i$ pre decil P90. Následne za využitia Paretovej interpolačnej techniky už odhadneme príjmové hranice P99, resp. P90 podľa Feenberg a Poterba (1993) ako:

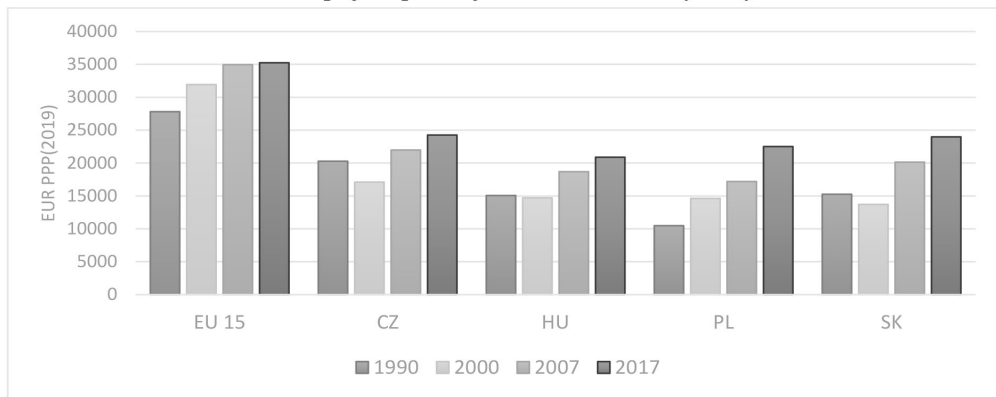
$$P99 = k / (0,01\bar{\alpha}) \text{ a } P99 - 100 = (\alpha / (\alpha - 1)) P99$$

$$P90 = k / (0,1\bar{\alpha}) \text{ a } P90 - 100 = (\alpha / (\alpha - 1)) P90$$

V našej práci sa zameriavame na vývoj najvyšších príjmov, ide primárne o 10% (P90) a 1% (P99) najvyššie príjmových osôb v hospodárstve. Ako sme spomínali v druhej kapitole, v rámci WID bol vývoj najvyšších príjmov detailne analyzovaný iba pre Česko (Novokmet, 2018), Poľsko (Bukowski a Novokmet, 2019) a Maďarsko (Mavridis a Mosberger, 2017). Časové rady pre podiel 1 % a 10 % najbohatších na NI tak boli prebraté z technických príloh týchto článkov. Pre potreby krížovej komparácie bolo nevyhnutné upraviť zozbierané dáta podľa jednotnej metodiky. Vychádzajúc z definície príjmu ako hrubého príjmu pred osobnými odvodmi a daňami pre potreby definovania základu dane kontrolné parametre museli byť zosúladené. Ako daňová jednotka bola podľa šablóny WID definovaná dospelá osoba nad 20 rokov, čo v priemere predstavovalo 70 % až 80 % celkovej populácie. Analýza Maďarska (Mavridis a Mosberger, 2017) pôvodne pracovala s osobami nad 15 rokov. Následne boli odhadnuté počty daňových jednotiek prislúchajúce pre sledo-

vané podiely (P90 a P99). Dáta s ohľadom na vekový prierez populácie v Česku sprostredkoval *Český statistický úřad*, v Poľsku disponuje demografickými dátami *Główny urząd statystyczny*, zatiaľ čo v Maďarsku *Központi statisztikai hivatal*. Nakoniec, makroekonomické ukazovatele, v našom prípade najmä variácie NI boli upravené pri reálnych veličinách do stálych cien roku 2010. Na grafe č. 3 môžeme vidieť vývoj NI p/c krajín V4 a EÚ ako priemeru hodnôt počas sledovaných období.

Graf č. 3: Priemer národného príjmu p/c krajín V4 a EÚ15 vo vybraných rokoch

Poznámka: Priemerná hodnota NI p/c Česka, Maďarska Poľska a Slovenska a priemeru EÚ-15 (západná EÚ) za obdobie rokov 1990 – 2017.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe časových radov v Blanchet, Chancel a Gethin (2019).

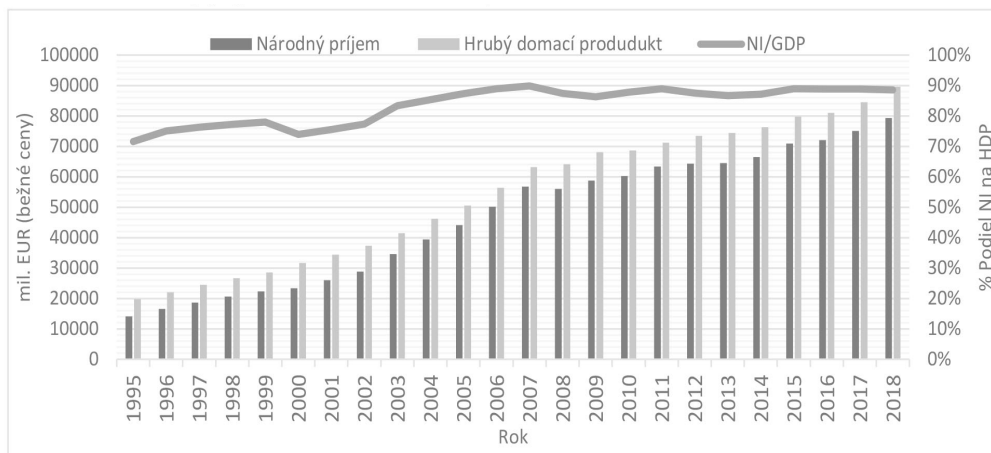
V prípade slovenských údajov bola situácia zložitejšia. Finančná správa Slovenskej republiky je ako štátny orgán zodpovedná za zber daňových údajov a podľa našich informácií ani nijaký iný kontaktovaný úrad nedisponuje daňovými tabuľkami, ktoré sú v rámci smerníc WID považované za najpresnejší nástroj pre interpoláciu najvyšších príjmov (World Inequality Database, 2020b). Absencia daňových dát musela byť z toho dôvodu suplovaná interpoláciami na základe mikrodát. Namiesto počtu daňových priznaní prislúchajúcich k rôznym skupinám podľa výšky daňového základu sme boli nútení vychádzať z údajov s ohľadom na priemerný príjem podľa príjmových skupín, čo ultimátne skresľuje presnosť interpolácie. Relatívne presné mikrodáta zverejňuje Eurostat v rámci databáz EU *Statistics on Income and Living Conditions* (EU-SILC) po vstupe Slovenska do EÚ (2005 – 2019) a *Luxembourg Income Study* (LIS) skrze/cez vzdialený prístup systému LISSY za roky 1992 – 2013 (prístup do LISSY bol realizovaný na

základe programovacieho jazyka R; Blanchet et al., 2019, technická príloha). *Inverzný Pareto koeficient* tak bol namiesto daňových tabuliek vypočítaný z upravených mikrodát. Boli prijaté určité úpravy dát pre potreby harmonizácie s časovými radmi za Česko, Poľsko a Maďarsko. Postupovali sme v súlade so šablónou *Distribučných národných účtov* WID (Alvaredo et al., 2016; DINA). Programovací kód pre interpolácie a distribúciu príjmov (gpinter v R package) bol s výnimkou malých úprav prevzatý z opensource *GitHub* dátového analytika WID Blancheta, ktorý je v plnej miere dostupný na stránke WID (World Inequality Database, 2020c). Hoc pracuje už so všeobecnou Paretoovou interpoláciou pre celú distribúciu príjmov, nielen tie najvyššie, pre naše potreby stačí jednoduchá forma konštantného inverzného Paretoho koeficientu.

V prípade Slovenska sme vychádzali z týchto štyroch základných údajov: (1) demografické údaje (daňová jednotka pre osoby rovnako staré a staršie ako 20 rokov), (2) NI p/c v stálych cenách roku 2010, (3) hranice príjmového rozpätia a (4) priemerný príjem pre dané príjmové rozpätie. Údaje (3) a (4) supľujú absenciu daňových tabuliek v podmienkach Slovenskej republiky a vychádzajú z mikrodát (LIS, EU-SILC). V ich prípade došlo ku korekcii podľa DINA a z národných účtov bola odpočítaná renta (položka B2N) a zadržané príjmy korporácií, ktoré neboli distribuované cez dividendy (položka B5N). Vychádzame z príjmov pred zdanením.

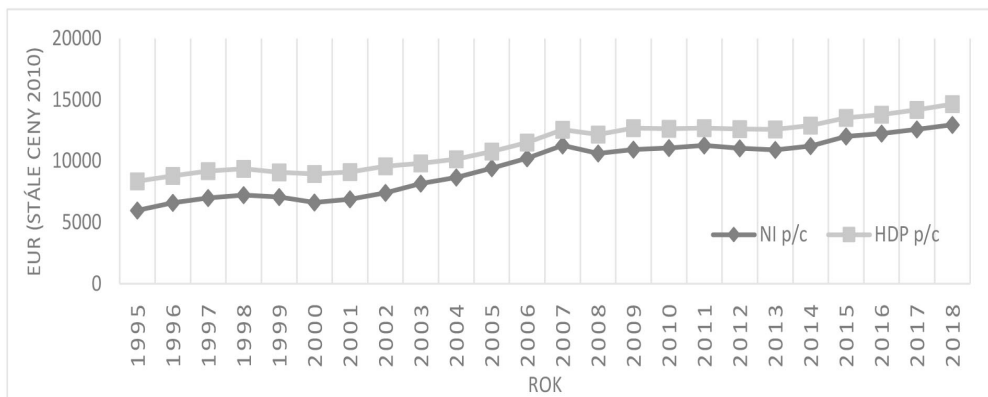
V kontexte údajov (1) a (2) sme využili databázy slovenských inštitúcií. Národný príjem (HDP – spotreba fixného kapitálu + čistý zahraničný príjem), ako smerodajnejší ukazovateľ pre distribúciu príjmov (opotrebovaný kapitál a príjem v zahraničí nie sú príjmom nikoho v domácom hospodárstve), bol vypočítaný zo sektorových národných účtov *Štatistického úradu Slovenskej republiky* (Datacube), takisto ako aj populačná kontrolná premenná pre daňové jednotky 20+ (graf č. 4, graf č.5 a graf č. 6). Tieto kontrolné premenné boli využité na korekcie a konečnú harmonizáciu s dátami za ostatné krajiny V4.

Sledované obdobie vývoja najvyšších príjmov je vsadené do post-transformačného obdobia až po existenciu najaktuálnejších údajov (1992 – 2017). Toto rozhodnutie bolo ovplyvnené viacerými faktormi; kvalitou údajov, delením Československa, ako aj dostupnosťou dát. Vo všeobecnosti je takéto časové obdobie v otázke distribúcie príjmov často zavádzajúce (Kuznets) a autori prízvukujú potrebu analýzy dlhodobého vývoja (Piketty, 2015a), avšak pre potreby reflektovania tendencií vývoja po roku 1989 je dané časové obdobie postačujúce.

Graf č. 4: Národný príjem vs. HDP Slovenska, 1995 – 2018

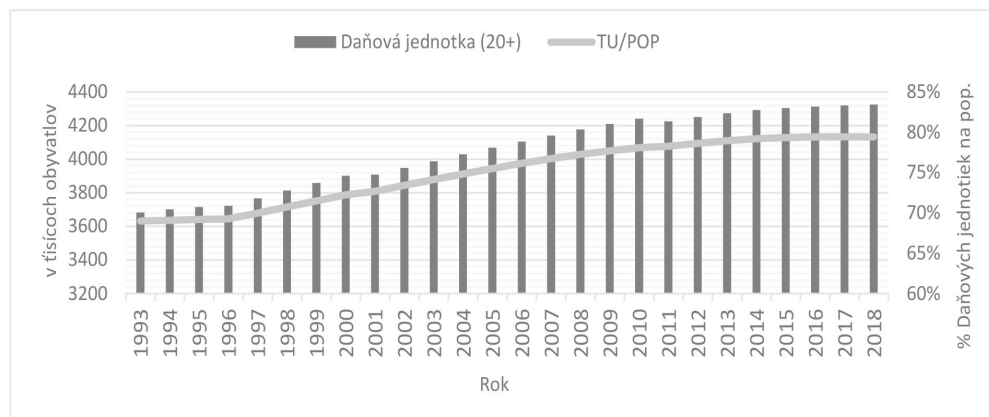
Poznámka: Národný príjem aj hrubý domáci produkt v bežných cenách (v mil. €), podiel NI na HDP v %.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov Štatistického úradu (Datacube).

Graf č. 5: Vývoj NI p/c a HDP p/c v stálych cenách roku 2010 na Slovensku, 1995 – 2018

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov Štatistického úradu (Datacube).

Graf č. 6: Demografické ukazovatele Slovenska pre potreby komparácie, 1993 – 2018

Poznámka: Počet daňových jednotiek nad 20 rokov v tisícoch. TU/POP vyjadruje podiel v % nami definovaných daňových jednotiek (TU – taxunit) na celkovej populácii.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov Štatistického úradu (1995 – 2017). Štatistika v súvislostiach, hlavné trendy populačného vývoja v SR v roku 2017: demografia a sociálna štatistika (1993 – 1995).

4 Genéza najvyšších príjmov krajín V4

Počnúc prelomom rokov 2010 a 2011 svet zažíva bezprecedentné povstanie proti narastajúcim nerovnostiam v spoločnosti vo forme španielskeho hnutia *Indignados* (Movimiento 15-M), neskôr pretransformovaného do strany *Podemos* (v súčasnosti Unidos Podemos), hnutia *Occupy Wall Street*, *Movimento 5 Stelle* alebo *Arabskej jari*. Intuitívna interpretácia dlhodobo známych údajov o narastajúcich disparitách vo vyspelých krajinách začína naberať hmatateľnú formu politického odporu. Na pomedzí ľudsky pochopiteľnej, anti-establišmentovej emócie v uliciach New Yorku evidujeme konkrétnu averziu voči ľuďom zosobňujúcim najvyššie príjmy: „*My sme 99%*“. Približne v tom čase publikuje známy laureát Nobelovej ceny svoju stať o „*jednom percente*“ (Stiglitz, 2011), čo dopomáha k navráteniu spoločenského záujmu o najvyššie príjmy.

Vlna protestov strednú a východnú Európu obišla, pričom argumentácia je prehnane konsenzuálna. V kontexte Českej republiky hovorí Holý historicky o „*českom egalitarianizme*“ a sklone k sociálnodemokratickej tradícii (Holý,

1996), pričom Maďarsko malo pred rokom 1989 taktiež benefitovať z „*distribučnej ideológie socializmu*“ (Mavridis a Mosberger, 2017). Vo všeobecnosti to mali byť práve centrálné plánované hospodárstvo a istý sklon ku komunitárnejším hodnotám, čo predurčovalo krajiny V4 na nižšie úrovne príjmových disparít (Letki, Brzezinski a Jancewicz, 2014). Pri pohľade na historický vývoj najvyšších príjmov na území Česka (Československa) a Maďarska, do určitej miery aj Poľska (korene klerikálnej hierarchizácie) implicitný popis tohto územia z nadpisu ako „regiónu rovnostárstva“ je príznačný (pre historický exkurz do vývoja nerovností týchto krajín pozri prezentované diela ku každej krajine). V tejto časti sa pozrieme, či môžeme krajiny V4 označovať za „egalitárne“, alebo ide v súčasnosti o historický konštrukt a ilúziu, uvedomujúc si vágnosť označenia rovnostársky/egalitárny.

Na úvod sa pozrieme na isté všeobecné a sčasti veľmi zjednodušujúce indikátory nerovností. Indikátor podielu najnižšieho mzdového decilu (P10) na najvyššom mzdovom decile (P90) vyjadruje užitočný pomer, ktorý musí príslušník dolného decilu prekonať, aby sa stal súčasťou 10 % najvyššie zarábajúcich v hospodárstve (Piketty, 2015b). Pre komparáciu krajín V4 sú v prehľade zakomponovaní zástupcovia viac egalitárnej krajiny (Dánsko), ako aj menej egalitárnej krajiny (Spojené štáty americké). Upozorňujeme, že selekcia krajín je výsostne arbitrárna. V porovnaní s týmito dvoma protipólmi môžeme skonštatovať, že V4 dosahuje priemerné hodnoty bližšie k „egalitárnejšiemu“ Dánsku ako k „nerovnejším“ Spojeným štátom. V kontexte skupiny krajín V4 je rozptyl minimálny, oscilujúci v rozmedzí 3 (Česko) až 3,5 (Poľsko) násobku priemernej mzdy v rámci vrchného decilu (P90) najlepšie zarábajúcich v porovnaní so spodným decilom (P10). Tieto relácie sú zachované aj pri demonštrovaní na syntetických ukazovateľoch ako Gini koeficient, resp. Atkinson koeficient (pozri tabuľku č. 1).

Tabuľka č. 1: Vybrané ukazovatele príjmovej a mzdovej nerovnosti krajín V4

Krajina	P90/P10	Gini koeficient	Atkinson koeficient (epsilon=1)
Česko	3,015	0,252	0,102
Maďarsko	3,228	0,268	0,115
Poľsko	3,492	0,288	0,153
Slovensko	3,311	0,268	0,125

<i>Dánsko</i>	2,971	0,254	0,118
<i>Spojené štáty</i>	5,861	0,384	0,241

Poznámka: (1) Údaje za posledný zverejnený rok: Česká republika 2016, Maďarsko 2015, Poľsko 2016, Slovensko 2013, Dánsko 2016, Spojené štáty 2018. (2) Gini koeficient ako jeden z najpoužívanějších syntetických ukazovateľov nadobúda hodnoty od 0 (absolútna rovnosť) do 1 (absolútna nerovnosť) pre agregátne príjmy v krajine (práca aj kapitál). (3) Atkinsonov koeficient je ukazovateľ nerovnosti vychádzajúci z funkcie blahobytu. Indikuje potrebný stupeň redistribúcie nevyhnutnej na dosiahnutie rovnakej miery blahobytu pre každého. Čím je koeficient vyšší, tým dosahuje spoločnosť vyššiu mieru užitočnosti z redistribúcie (je nerovnejšia). Epsilon (e) parameter vyjadruje odhadovanú averziu spoločnosti voči nerovnosti, čím je vyššia hodnota parametra, tým je vyššia miera averzie.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov Luxembourg Income Study Database

Hoci tieto ukazovatele nehovoria nič o distribúcii reálnych príjmov medzi jednotlivé skupiny obyvateľstva, naznačujú istý trend, čo sa týka príjmových disparít. V súlade s predstavami o V4 ako rovnostárskom regióne krajiny regiónu majú bližšie k nordickej sociálnej demokracii ako k protestantskej forme mierne regulovaného voľného trhu, zatiaľ.

Predtým ako sa detailnejšie pozrieme na vývoj najvyšších príjmov v krajinách V4, je nevyhnutné predstaviť, o početne aké veľké skupiny daňových jednotiek ide. Zo zozbieraných a vhodne konvertovaných demografických údajov pre limitovaný priestor prezentujeme iba minimálne, maximálne a priemerné hodnoty (pozri tabuľku č. 2).

Tabuľka č. 2: Počet daňových jednotiek pre prislúchajúce percentily P90 a P99, priemer 1992 – 2018

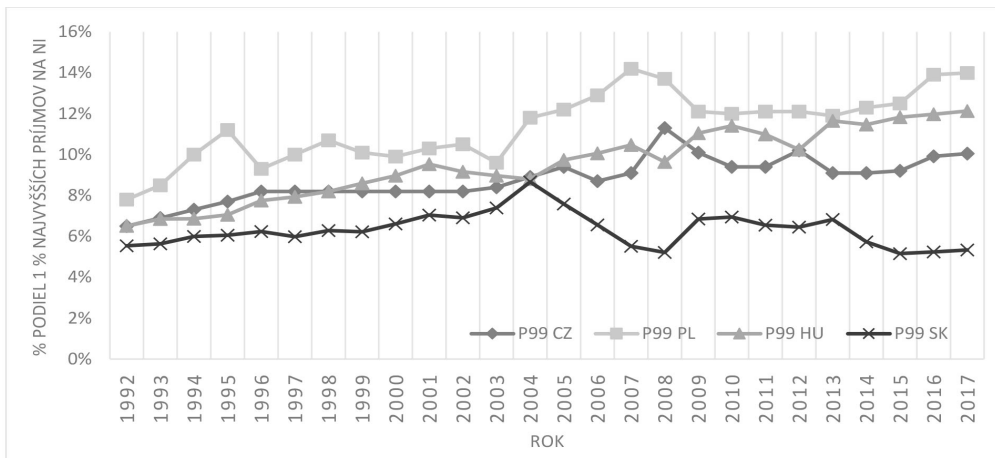
	CZ		PL		HU		SK	
	<i>P90</i>	<i>P99</i>	<i>P90</i>	<i>P99</i>	<i>P90</i>	<i>P99</i>	<i>P90</i>	<i>P99</i>
MIN	805,34	80,53	2590	259	832,59	83,25	368,2	36,82
MAX	847,96	84,79	3028,6	302,86	853,83	85,38	432,03	43,20
AVG	826,12	82,61	2844,57	284,45	844,53	84,45	403,81	40,38

Poznámka: Údaje v tis. daňových jednotiek. Tabuľka obsahuje iba údaje minima (MIN), maxima (MAX) a priemeru (AVG) daňových jednotiek za sledované obdobie 1992 – 2018.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov Českého statistického úradu pre Česko, dáta pre Poľsko z Główny urząd statystyczny, pre Maďarsko z Központi statisztikai hivatal a za Slovensko zo Štatistického úradu SR.

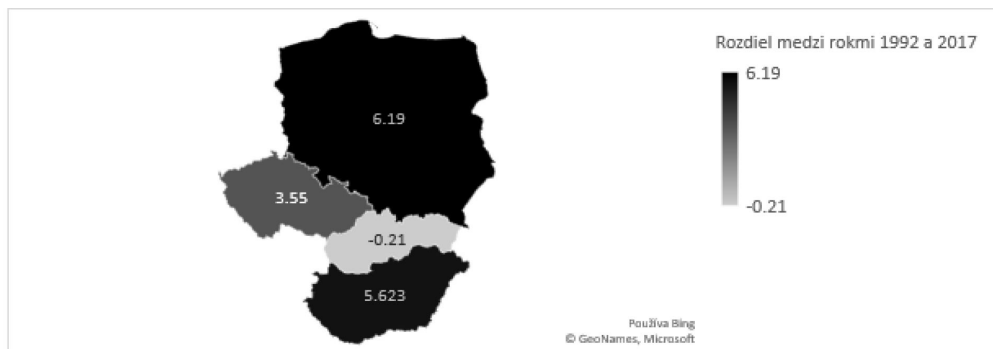
Na grafe č. 7 môžeme vidieť vývoj podielu najbohatšieho 1 % na celkovom NI krajín V4. Dlhodobu to bolo práve Poľsko, či už počas reálneho socializmu alebo po roku 1989, kde bol podiel 1 % najbohatších na NI najväčší spomedzi sledovaných krajín (Letki, Brzezinski a Jancewicz, 2014). Bukowski a Novokmet (2019), z dát ktorých vychádza aj naša analýza, preukázali, že „v rámci jednej generácie sa Poľsko presunulo z jednej z najegalitárnejších krajín k jednej z najmenej rovných v Európe“. Autori ďalej konštatujú, že zo silného post-transformačného rastu ekonomiky, primárne po roku 2000, profitovalo najmä najbohatšie 1 % populácie. Ako dôvod rastúceho podielu percentilu P99 na NI krajiny Bukowski a Novokmet (2019) považujú veľký domáci trh, z ktorého post-transformačný privatizéri dokázali nadmerne profitovať, ergo najvyšší podiel v kapitálových príjmoch rastu podielu percentilu P99. V prípade Poľska v kontexte 1 % najbohatších oscilujeme medzi 259 tis. až 302 tisícami daňových jednotiek, ktorých podiel na NI krajiny eskaluje k súčasným 14 %. Nárast bol enormný, približne dvojnásobný oproti 7,8 % v roku 1992 na začiatku transformácie. Na grafe č. 8 môžeme vidieť, že práve Poľsko zaznamenalo najväčší nárast medzi začiatkom a koncom sledovaného obdobia 1992 – 2017.

Graf č. 7: Podiel 1 % najvyšších príjmov na NI krajín V4, 1992 – 2017

Prameň: Vlastné spracovanie. Dáta a metodológia sú vysvetlené v kapitole 3.

Graf č. 8: Zmena podielu P99 na NI krajín V4 medzi obdobím 1992 – 2017

Poznámka: Rozdiel podielu 1 % na NI krajiny medzi začiatkom a koncom v sledovanom období 1992 – 2017 v p.b.

Prameň: Vlastné spracovanie.

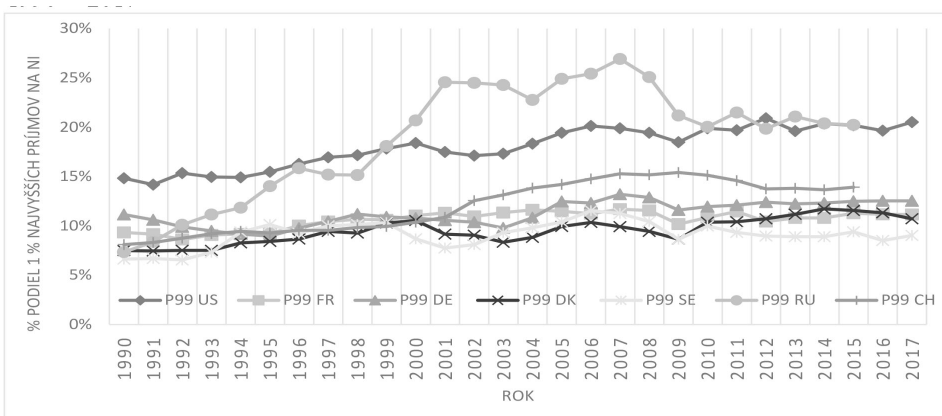
Vývoj podielu 1 % na NI od roku 1992 bol v Česku a Maďarsku do veľkej miery podobný. Maďarská forma centrálného plánovania pred rokom 1989 bola relatívne voľnejšia, čo prispelo k rýchlejšiemu pristúpeniu k transformácii ekonomiky. Ako môžeme vidieť na grafe č. 7, percentil P99, v priemere 84 tis. daňových jednotiek, kontinuálne stúpa do súčasnosti, s menšími prepismi počas krízových rokov v Maďarsku (2002, 2008, 2012). Nárast 1 % nastáva v post-transformačnom období, keďže počas obdobia reálneho socializmu (s maďarskými „gulášovými“ črtami) Mavridis a Mosberger (2017) jednoznačne preukázali dekompresiu príjmov a poukázali na všeobecný trend vyspelých ekonomík – vývoj nerovností najvyšších príjmov kopíruje tvar U od konca 19. stor. a začiatku 20. stor. (pozri: Piketty, 2015a). Po Poľsku malo práve Maďarsko najdynamickejší nárast podielu 1 % na NI (graf č. 8).

Česká (československá) tradícia sociálno-demokratického egalitarianizmu (Večerník, 1991) má svoje korene v politicko-kultúrnej oblasti, ako aj v ekonomike. Nízka úroveň príjmových disparít počas druhej polovice 20. storočia bola výnimočná aj v porovnaní s inými socialistickými krajinami. Večerník hovorí o „*mzdovej revolúcii*“, o výnimočnej a bezprecedentnej stabilite v celkovej príjmovej distribúcii od konca 50. rokov (Atkinson, 2008). V detailnej, literárne zaujímavej analýze chorvátsky ekonóm z Pikettyho skupiny Novokmet považuje naratív sociálno-demokratického ducha českého národa za chiméru (Novokmet, 2018), pričom avšak nepopiera výnimočnú dekompresiu P99 pod 3 % podielu NI počas vyše troch dekád reálneho socializmu, a to aj za cenu nižšieho ekonomického rastu. Hoc nie je územie Slovenska primárnym

záujmom jeho analýzy v tejto práci, nepriamo poukazuje na ešte egalitárnejší charakter územia dnešného Slovenska (v rámci P99 iba 10 % prispelo územie Slovenska), a to najmä z dôvodu nižšej úrovne industrializácie, agrárnejšieho charakteru ekonomiky a nižšej produktivity práce (Novokmet, 2018).

Rovnako ako v ostatných krajinách V4, tak aj v prípade Česka evidujeme nárast podielu 1 % (80 až 84 tis. daňových jednotiek) na NI krajiny v dôsledku transformácie z centrálne plánovanej ekonomiky na trhové hospodárstvo. „Kupónová privatizácia“, ako aj zavádzanie kvázi-trhových prvkov do ekonomiky prispeli ku kontinuálnemu rastu percentilu P99 (graf č. 7). V posledných rokoch však začíname evidovať tendenciu k spomaleniu, nie k zvráteniu trendu rastu. Najvyššiu úroveň vidíme v predkrízovom období roku 2008 (11,3 %), pričom rozdiel medzi začiatkom a koncom sledovaného obdobia je iba niečo vyše 3,5 p.b. Rast najvyšších príjmov (P99) v post-transformačnom Česku je evidentný, v medzinárodnom porovnaní avšak mierny a na úrovni vyspelých štátov kontinentálnej Európy a Škandinávie (pozri graf č. 9). Podobne aj situácia v Maďarsku osciluje na úrovni nerovností kontinentálnej Európy. Jedinou výnimkou je azda Poľsko, kde nárast podielu 1 % najbohatších obyvateľov na NI preskočil krajiny ako Francúzsko alebo Nemecko. Vývoj najvyšších príjmov Poľska, Maďarska a Česka bol aj napriek tomu do veľkej miery podobný priemeru Európy, s malou výnimkou Poľska v posledných rokoch.

Graf č. 9: Podiel 1 % najvyšších príjmov na NI vybraných krajín, medzinárodné porovnanie 1990 – 2017

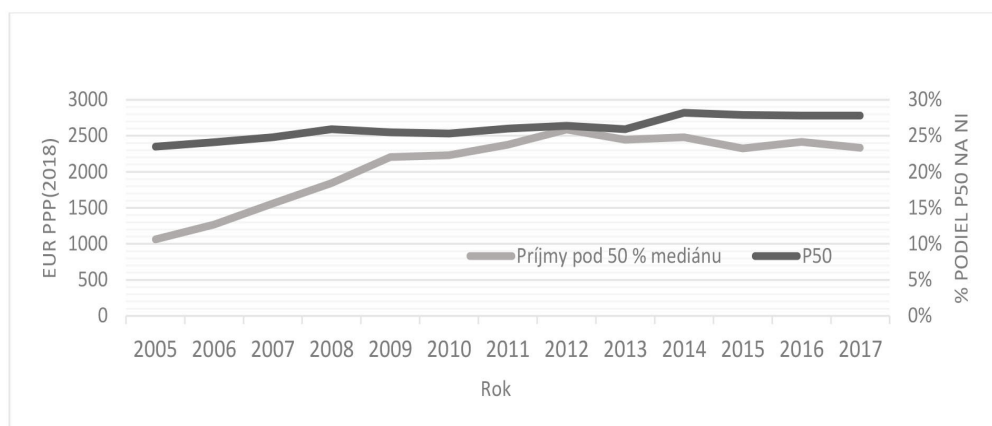

Poznámka: Podiel P99 na národnom príjme pred zdanením, metodológia DINA platná pre WID, vysvetlené v kapitole č. 3. US – Spojené štáty americké; FR – Francúzsko; DE – Nemecko; DK – Dánsko; SE – Švédsko; RU – Ruská federácia a CH – Čína.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov *World Inequality Database*.

Vytvorené časové rady pre Slovensko (graf č. 7) naznačujú najnižší podiel 1 % najbohatších daňových jednotiek na NI krajín V4. V post-transformačnom období začal podiel 1 % najbohatších na NI krajiny stúpať v súlade s tempom vývoja v ostatných krajinách V4 pričom v roku 2004 sa Maďarsko, Česko a Slovensko dostávajú na rovnakú úroveň. V ostatnom období podiel relatívne osciluje a od roku 2013 dokonca evidujeme kontinuálnu stagnáciu. Slovensko je jediná z krajín V4, ktorá zaznamenala absolútny pokles podielu P99 na NI medzi začiatkom a koncom sledovaného obdobia (graf č. 8). Dokonca aj v medzinárodnom porovnaní sú hodnoty pre Slovensko na minimách, čo potvrdzujú aj autonómne odhady EU-SILC, ktoré dávajú Slovensko spolu so Slovinskom na spodné priečky podielu P99 na NI hospodársky najvyspelejších krajín (EU-SILC, 2017). Aj napriek tomu, že táto práca nemá ambíciu explicitne vysvetľovať príčinnosť prezentovaných tendencií, plauzibilným argumentom do diskusie môžu byť údaje EU-SILC (pozri graf č. 10), kde evidujeme kontinuálny nárast príjmov pod 50 % mediána, pričom aj WID vo svojich údajoch upozorňuje na rast spodných 50 % populácie na NI pred zdanením. Príčinou poklesu najbohatšieho percenta populácie (36 tis. až 43 tis. daňových jednotiek) na NI tak môže byť na základe dát nárast podielu dolnej polovice na produkte krajiny, ktorý kontinuálne narastá (graf č. 4 a graf č. 5).

Graf č. 10: Rast príjmov pod 50 % mediána a podiel spodnej polovice príjmovej populácie P50 na NI, Slovensko 2005 – 2017

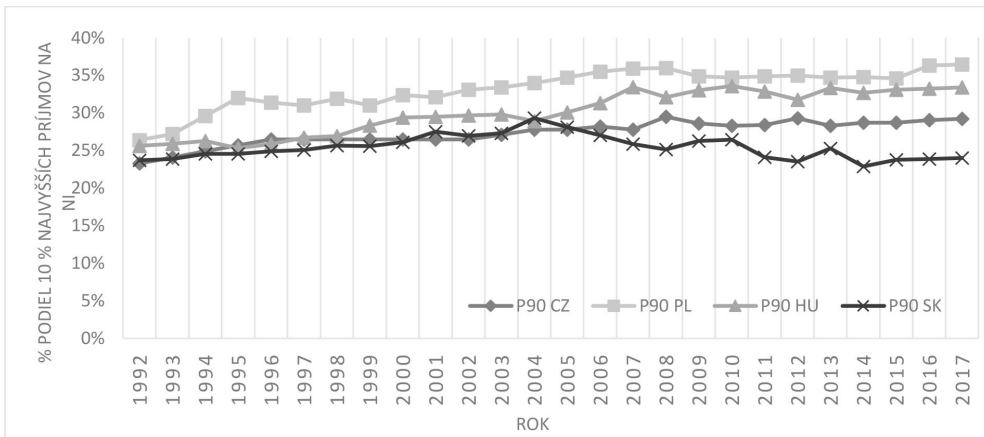

Poznámka: Vývoj príjmov spodnej polovice, podiel spodnej polovice obyvateľstva (P50) na národnom príjme pred zdanením, metodológia DINA platná pre WID, rast reálnych príjmov v bežných cenách (EUR) pod 50 % mediána.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov EU-SILC a *World Inequality Database*.

Historicky teda môžeme konštatovať, že krajiny V4 v priemere kopírujú vývoj podielu P99 na NI krajín kontinentálnej Európy a Škandinávie. Bukowska Novokmet (2019) pre Poľsko, Mavridis a Mosberger (2017) pre Maďarsko a Novokmet (2018) pre Česko na základe prác uvádzajú vývoj 1 % najvyšších príjmov v tvare U od prelomu 19. a 20. stor., pričom dosahuje postupné úpadky v dôsledku Veľkej hospodárskej depresie v 30. rokoch a prvej, resp. druhej svetovej vojny v kombinácii s plošnou dekompresiou mzdových disparít počas socialistických zriadení do roku 1989. Vývoj po roku 1989 opätovne posilnil trhové tendencie rastu príjmových nerovností, a to najmä v dôsledku post-transformačného vývoja v krajinách V4. Jedinou výnimkou je vývoj v Slovenskej republike ako jedinej krajiny V4, kde je diferenciál rastu medzi začiatkom a koncom sledovaného obdobia v zápore (graf č. 8). Zozbierané časové rady pre Slovensko preukazujú podobný vývoj ako v ostatných krajinách Vyšehrady, avšak po roku 2004 evidujeme krátky zostup a následnú stagnáciu. Pre daný jav sme ponúkli vysvetlenie v posilnení podielu dolnej polovice obyvateľstva ako % NI v kombinácii s rastom reálnych miezd tejto časti spoločnosti (graf č. 11). Historicky, práve Československo bolo známe veľmi nízkou úrovňou disperzie príjmov (Atkinson, 2008).

Graf č. 11: Podiel 10 % najvyšších príjmov na NI krajín V4, 1992 – 2017

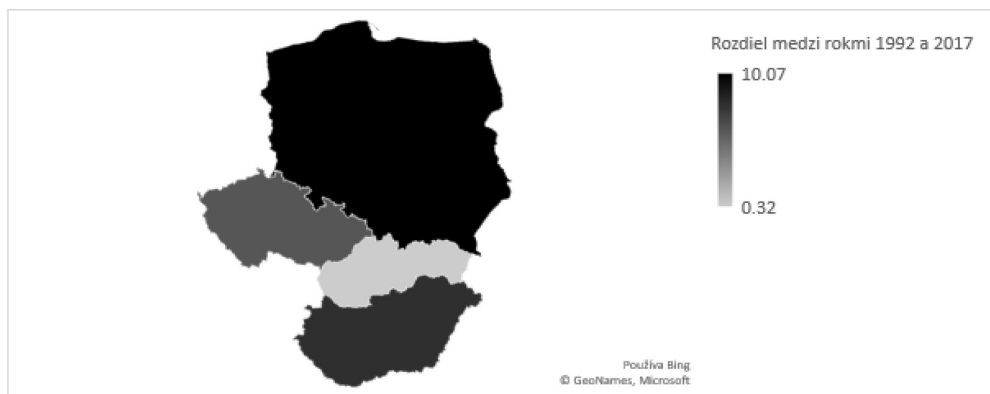
Prameň: Vlastné spracovanie; dáta a metodológia vysvetlené v kapitole 3.

V prípade top 10 % najvyšších príjmov je vývoj stabilnejší, čo však nie je žiadnym prekvapením, keďže koncentrácia príjmov je väčšia na chvoste Paretovho distribučného rozdelenia (Piketty, 2015a). Úrovně nerovností sú približne rovnaké, kde najväčší podiel 10 % najbohatších na NI krajiny je v Poľsku (2,5 mil. až 3 mil. daňových jednotiek) s podielom vyše 36 % v

súčasnosti pred Maďarskom (832 tis. až 853 tis. daňových jednotiek) s 33 % a v neposlednom rade s Českom (805 tis. Až 847 tis. daňových jednotiek) na úrovni 29,24 %. Všetky krajiny oscilovali na začiatku sledovaného obdobia okolo 25 % podielu na NI. Najväčší nárast opätovne identifikujeme v prípade Poľska (graf č. 12), pričom v kontexte Slovenskej republiky nezaznamenávame celkový pokles. 10 % najbohatších ľudí v Slovenskej republike, 368 až 432 tis. daňových jednotiek nad 20 rokov, graduálne zvyšovalo svoj podiel na NI, pričom rovnako ako v prípade P99 od roku 2004 zaznamenávame menší pokles a následnú stagnáciu. Príčina môže byť identická s prípadom percentilu P99. Celkovo môžeme skonštatovať, že úrovne nárastu kopírujú prípady P99 a celkový vývoj podielu 10 % na NI je relatívne stabilný.

V medzinárodnom porovnaní vidíme (graf č. 12), že krajiny Vyšehrady dosahujú úrovne rovnaké, poprípade dokonca nižšie ako exemplárne krajiny kontinentálnej Európy a „egalitárnej“ Škandinávie. Vývoj zatiaľ nedosahuje „etálony“ nerovnosti (Spojené štáty a Ruská federácia), avšak v prípade Poľska nie je nemožné predstaviť si pri súčasnom vývoji aj tento krajný scenár.

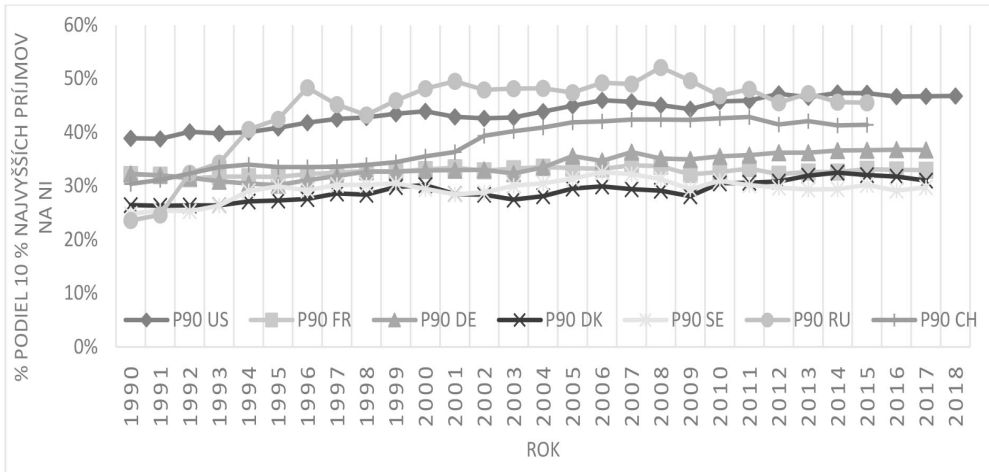
Graf č. 12: Zmena podielu P90 na NI krajín V4 v období 1992 – 2017

Poznámka: Rozdiel podielu 10 % na NI krajiny medzi začiatkom a koncom v sledovanom období 1992 – 2017. v p.b.

Prameň: Vlastné spracovanie.

Graf č. 13: Podiel 10 % najvyšších príjmov na NI vybraných krajín, medzinárodné porovnanie

Poznámka: Podiel P90 na národnom príjme pred zdanením, metodológia DINA platná pre WID, vysvetlené v kapitole č. 3. US – Spojené štáty americké; FR – Francúzsko; DE – Nemecko; DK – Dánsko; SE – Švédsko; RU – Ruská federácia a CH – Čína.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov World Inequality Database.

5 Záver

Nie je to tak dávno, čo legenda ekonómie nerovnosti Atkinson vyzval k opätovnému zaradeniu otázky distribúcie príjmov späť do centra verejného diskurzu (Atkinson, 1997). Predstavenie Kuznetsovho optimistického scenára ako *fait accompli* bolo narušené detailným výskumom vývoja príjmových a majetkových nerovností na základe metód, ktoré pomáhal spopularizovať. Príjmové nerovnosti sú od *neokonzervatívnej revolúcie* (70. a 80. roky) na vzostupe, to je podľa súčasného poznania problematiky nepopierateľné (Alvaredo et al., 2018). Základom moderného výskumu príjmovej nerovnosti vo WID sa stala analýza vývoja najvyšších príjmov. Ambíciou tohto príspevku je zhodnotiť vývoj najvyšších príjmov krajín V4 z dôvodu absentujúcej práce pokrývajúcej podobnú komparáciu, a to v období od začiatku transformácie po súčasnosť, ako období s najpresnejšími údajmi príjmovej distribúcie.

Hlavným cieľom tohto príspevku bolo „*preskúmanie vývoja najvyššieho príjmového percentilu P99 a decilu P90 na NI krajín Vyšehrady od začiatku transformácie po súčasnosť*“. Na splnenie hlavného cieľa boli stanovené tri

parciálne ciele. (1) zostavenie chýbajúcich časových radov najvyšších príjmov pre Slovenskú republiku, (2) sumarizácia časových radov pre Česko, Poľsko, Maďarsko a Slovensko podľa unifikovanej šablóny DINA (WID) pre potreby regionálnej komparácie a (3) medzinárodné porovnanie daných údajov.

Na základe prezentovaných časových radov (graf č. 7, graf č. 11) je zrejmé, že krajiny V4 sú z hľadiska podielu najbohatších 1 % a 10 % obyvateľov na NI krajiny na úrovni vyspelých ekonomík kontinentálnej Európy a egalitárnej Škandinávie. Výraznejší vývoj evidujeme v susednom Poľsku, ktoré sa vývojom nerovností graduálne približuje k „nerovnejším krajinám“. Profituje 1 % najbohatších aktérov profituje približne z 14 % NI, zatiaľ čo najbohatších 10 % z 35 % NI. Vývoj najvyšších príjmov v Maďarsku a Česku je relatívne stabilný, hoci vidieť stúpajúce tendencie aj v ich prípade. Najväčším prekvapením je na základe zozbieraných údajov Slovensko. „Diferenciál nerovností“ (graf č. 8), aritmetický rozdiel medzi podielom percentilu P99 na NI od začiatku po koniec sledovaného obdobia, bol negatívny, ergo zaznamenávame pokles najvyššieho 1 % na NI oproti začiatku transformácie. Pre daný jav sme ponúkli vysvetlenie v podobe posilnenia podielu 50 % najchudobnejších obyvateľov na NI s kontinuálnym nárastom reálnych príjmov pri 50 % mediána (Graf č. 10). Vo všeobecnosti môžeme skonštatovať, že implicitná otázka z nadpisu príspevku, či je rovnosť regiónu V4 ilúziou, môže byť zodpovedaná negatívne. Na základe nami zozbieraných údajov sa javí, že úroveň najvyšších príjmov krajín V4 dosahuje úroveň „egalitárnych“ krajín Škandinávie (Dánsko, Švédsko), pričom v niektorých prípadoch je situácia ešte pozitívnejšia (Slovensko). Ako môžeme vidieť na príklade viacerých krajín, úroveň príjmových a majetkových nerovností nie je inherentne daná pre každú krajinu, je výsledkom ideologického diškurzu, kvality inštitúcií a ekonomicko-politických strategických rozhodnutí elít (Piketty, 2020). Dané varovanie môže byť aktuálne pre Poľsko, v rámci ktorého otázka distribúcie príjmov môže zohrať v budúcnosti dôležitú spoločenskú rolu pri zachovaní súčasného vývoja.

LITERATÚRA

- [1] ALVAREDO, F. – ATKINSON, A. B – PIKETTY, T – SAEZ, E. 2013. The Top 1 Percent in International and Historical Perspective. *Journal of Economic Perspectives*. 2013, 27(3), 3 – 20.
- [2] ALVAREDO, F. et al. 2018. *World Inequality Report*. 2018. World Inequality Lab.
- [3] ATKINSON, B. A. 1997. Bringing Income Distribution in From the Cold. *The Economic Journal*. 1997, 107(441), s. 297 – 321.
- [4] ATKINSON, B. A. 1999. Income Inequality in the UK. *Health Economics*. 1999, 8(4), s. 283 – 288.
- [5] ATKINSON, B. A. 2008. *The Changing Distribution of Earnings in OECD Countries*. Oxford University Press.
- [6] ATKINSON, B. A. 2015. *Inequality—What can be done?* Harvard University Press.
- [7] ATKINSON, B. A. – HARRISON, J. A. 1978. *Distribution of Personal Wealth in Britain*. London: Alden Press Oxford.
- [8] ATKINSON, B. A. – PIKETTY, T. 2007. *Top Incomes Over the Twentieth Century: Contrast Between Continental European and English-speaking countries*. Oxford University Press.
- [9] ATKINSON, B. A. – PIKETTY, T. 2010. *Top Incomes: a Global perspective*. Oxford University Press.
- [10] ATKINSON, B. A. – PIKETTY, T.– SAEZ, E. 2011. Top Incomes in the Long Run of History. *Journal of Economic Literature*. 2011, 49(1), 3 – 71.
- [11] BLANCHET, T. – CHANCEL, L. – GETHIN, A. 2019. How Unequal is Europe? Evidence from Distributional National Accounts, 1980 – 2017. *World Inequality Database*, Working Paper no. 2019/06.
- [12] BUKOWSKI, P. – NOVOKMET, F. 2019. Between Communism and Capitalism: Long-Term Inequality in Poland, 1892 – 2015. *World Inequality Database*, Working Paper no. 2019/08.
- [13] EU-SILC. 2017. *High Income and Affluence: Evidence from the European Union statistics on income and living conditions*. Eurostat.
- [14] FEENBERG, D. – POTERBA, J. 1992. Income Inequality and the Incomes of Very High Income Taxpayers: Evidence from Tax Returns. *The National Bureau of Economic Research*. [online]. [cit. 4. júl 2020]. Dostupné na: <https://www.nber.org/papers/w4229>
- [15] HOLÝ, L. 1996. *The Little Czech and the Great Czech Nation: National Identity and the Post-Communist Transformation of Society*. Cambridge University Press.

- [16] KUZNETS, S. 1953. Shares of Upper Income Groups in Income and Savings, *The National Bureau of Economic Research*. [online]. [cit. 27.jún 2020]. Dostupné na: <https://www.nber.org/books/kuzn53-1>
- [17] KUZNETS, S. 1954. Economic Growth and Income Inequality. *The American Economic Review*. 1954, 45(1), 1 – 28.
- [18] LETKI, N. – BRZEZINSKI, M.– JANCEWICZ, B. 2014. The Rise of Inequalities in Poland and Their Impacts: When Politicians Don't Care, But Citizens Do, pp. 488 – 513. In: NOLAN, B. et al. 2014. *Changing Inequalities & Societal Impacts in Rich Countries*. Oxford University Press.
- [19] MAVRIDIS, D. – MOSBERGER, P. 2017. Income Inequality and Incentives: The Quasi-Natural Experiment of Hungary, 1914 – 2008. *World Inequality Database*, Working Paper no. 2017/17.
- [20] MILANOVIC, B. 2016. *Global Inequality: A New Approach For the Age of Globalization*. The Belknap Harvard University Press.
- [21] NOVOKMET, F. 2018. The long-run evolution of inequality in the Czech Lands, 1898 – 2015. *World Inequality Database*, Working Paper no. 2018/06.
- [22] PARETO, V. 1896. *Cours d'économiepolitique*. L'Université de Lausanne.
- [23] PIKETTY, T. 2001. Les Hauts revenus en France au 20e siècle: inégalités et redistribution, 1901 – 1998. Paris: Grasset.
- [24] PIKETTY, T. 2015a. *Kapitál v 21. storočí*. Bratislava: Ikar.
- [25] PIKETTY, T. 2015b. *The Economics of Inequality*. The Belknap Press of Harvard University Press.
- [26] PIKETTY, T. 2018. Our Manifesto to Save Europe from Itself. *The Guardian*. [online]. [cit. 23. jún 2020]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/dec/09/manifesto-divided-europe-inequality-europeans>
- [27] PIKETTY, T. 2020. *Capital and Ideology*. The Belknap Press of Harvard University Press.
- [28] PIKETTY, T. – SAEZ, E. 2003. Income Inequality in the United States, 1913 – 1998. *The Quarterly Journal of Economics*. 2003, 118(1), 1 – 39.
- [29] REVELLI, M. 2017. *Populismo 2.0*. Turin: Einaudi.
- [30] STIGLITZ, J. 2011. Off the 1%, by the 1%, for the 1%. *Vanity Fair*. [online]. [cit.30. máj 2020]. Dostupné na: <https://www.vanityfair.com/news/2011/05/top-one-percent-201105>.
- [31] VAROUFAKIS, Y. 2014. Discussing Thomas Piketty's inequality treatise with Andrew Mazzone – video, *Yanis Varoufakis*. [online]. [cit.24.máj 2020]. Dostupné na: <https://www.yanisvaroufakis.eu/2014/12/03/discussing-thomas-pikettrys-inequality-treatise-with-andrew-mazzone->

- [32] VEČERNÍK, J. 1991. Distribuční systém v socialistickém Československu: empirická fakta, výkladové hypotézy. *Sociologický časopis*. 1991, 27(1), 39 – 56.
- [33] World Inequality Database. 2020a. About Us. *World Inequality Database*. [online]. [cit. 2.júl 2020]. Dostupné na: <https://wid.world/wid-world/>
- [34] World Inequality Database. 2020b. Methodology. *World Inequality Database*. [online]. [cit. 14.júl 2020]. Dostupné na: <https://wid.world/methodology/>
- [35] World Inequality Database. 2020c. Generalized Pareto Interpolation. *World Inequality Database*. [online]. [cit. 24.jún 2020]. Dostupné na: <https://wid.world/gpinter/>